

**BOSHLANG'ICH TA'LIM ONA TILI DARSOLARIDA ZAMONAVIY
METODLAR VA INTERAKTIV O'YINLARDAN FOYDALANISH**

Yuldasheva Durdonaxon Ravshanbekovna

47-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

E-mail: azamjonnazirov000@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini samarali tashkil etish uchun zamonaviy metodlar va interaktiv o'yinlardan foydalanishning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, interaktiv metodlarning bolalarning nutqini rivojlantirishdagi roli, ularning qiziqishini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashdagi o'rni tahlil qilinadi. Maqolada interaktiv o'yinlardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar ham keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, ona tili, zamonaviy metodlar, interaktiv o'yinlar, ta'lim sifati*

Annotation: *This article highlights the importance of using modern methods and interactive games in organizing native language lessons effectively in primary education. It also examines the role of interactive methods in developing children's speech, increasing their interest, and improving the quality of education. The article provides recommendations for the effective use of interactive games.*

Keywords: *primary education, native language, modern methods, interactive games, education quality*

Аннотация: *В данной статье рассматривается важность использования современных методов и интерактивных игр в организации уроков родного языка в начальном образовании. Также анализируется роль интерактивных методов в развитии речи детей, повышении их интереса и улучшении качества образования. В статье представлены рекомендации по эффективному использованию интерактивных игр.*

Ключевые слова: *начальное образование, родной язык, современные методы, интерактивные игры, качество образования*

Kirish: Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolalarning asosiy bilim va ko'nikmalarini shakllantirish davri hisoblanadi. Ayniqsa, ona tili darslari bolalarning fikrlash, muloqot qilish, savodxonlikni oshirish hamda og'zaki va yozma nutqni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Zamonaviy pedagogika talablari shuni ko'rsatadiki, an'anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion metodlardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bugungi kunda interaktiv metodlar va o'yin texnologiyalaridan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilimlarni o'zlashtirish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga xizmat qiladi.

O'quvchilarni faollashtirish, darslarni jonli va qiziqarli tarzda tashkil etish uchun zamonaviy metodlar va interaktiv o'yinlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda ona tili darslarini interaktiv va innovatsion usullar bilan o'tkazishning afzalliklari, o'qituvchilarning ushbu jarayondagi roli hamda samarali yondashuvlar haqida so'z yuritiladi.

Zamonaviy metodlarning boshlang'ich ta'limdagi o'rni: Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, jumladan, interaktiv metodlardan foydalanish quyidagi natijalarga olib keladi:

1. **O'quvchilarning qiziqishini oshiradi** – An'anaviy yondashuvlardan farqli ravishda, interaktiv usullar va o'yin texnologiyalari bolalarning dars jarayoniga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi.

2. **Ijodiy fikrlashni rivojlantiradi** – O'quvchilar mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

3. **Muloqot ko'nikmalarini oshiradi** – Jamoaviy ishlash va o'z fikrini erkin ifoda etish imkonini beradi.

4. **Nutqni rivojlantiradi** – Ona tili darslarida interaktiv o'yinlar orqali o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqi shakllantiriladi.

5. **Darslarni samaraliroq qilishga yordam beradi** – Interaktiv metodlar o'quvchilarning materialni chuqur o'zlashtirishiga yordam beradi.

Interaktiv o'yinlarning ahamiyati va qo'llanilishi: Interaktiv o'yinlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi va ularning bilimlarini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Quyidagi interaktiv o'yinlardan foydalanish samarali hisoblanadi:

1. **So'z topish o'yini** – O'quvchilar berilgan harflardan yangi so'zlar yaratishadi.
2. **Rolli o'yinlar** – Har xil rollarni ijro etish orqali nutq ko'nikmalari rivojlantiriladi.
3. **Matn yaratish** – Berilgan so'zlardan yangi hikoya yoki matn yaratish.
4. **Savol-javob o'yinlari** – O'quvchilar berilgan savollarga javob topishadi.
5. **Didaktik o'yinlar** – Rangli kartochkalar, interfaol doskalar va boshqa texnologiyalar orqali bilimlarni mustahkamlash.

Interaktiv o'yinlar orqali bolalar dars jarayonida faol ishtirok etishadi va o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Amaliy tajribalar va tavsiyalar

O'qituvchilar uchun quyidagi tavsiyalarni keltirish mumkin:

1. **Interfaol doskalardan foydalanish** – Vizual materiallar va animatsiyalar orqali darslarni qiziqarli qilish.
2. **Guruh bilan ishlash metodikasini joriy etish** – O'quvchilarni jamoaviy faoliyatga jalb qilish.
3. **Gamifikatsiya usulidan foydalanish** – Ballar, sovrinlar va mukofotlar orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.
4. **Turli xil o'yin va topshiriqlarni aralashtirib borish** – Monoton darslardan qochish.

Tilshunoslikda bo'g'in va uning ko'chirish qoidalarini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi, ayniqsa boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning to'g'ri yozish va talaffuz qilish ko'nikmalarini shakllantirishda. Bu mavzuni o'rgatishda interaktiv va o'yinlar bilan boyitilgan yondashuvlar samarali bo'lishi mumkin. Shu maqsadda, 5E metodi asosida tuzilgan dars rejasini ko'rib chiqamiz. Bu metod bosqichma-bosqich mavzuni tushunish, o'rganish va amaliyotda qo'llashga yordam beradi.

1. Jalb qilish – "Sehrlı So'z"

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

III son, Fevral

Maqsad: O'quvchilarning qiziqishini oshirish, ularni mavzuga jalb etish.

O'yin:

Dastlab, o'qituvchi doskaga yoki qog'ozga uzunroq so'zlar yozadi, masalan:

kitobxona

o'yinchoq

o'rgatish

So'ng, o'quvchilarga savol beradi: *"Bu so'zlarni qanday bo'g'inlarga ajratish mumkin?"*

O'quvchilar o'z taxminlarini bildiradilar, turli xil ajratish usullarini muhokama qiladilar. Bu esa mavzuga qiziqishni oshirish bilan birga ularning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi.

Dars mavzusi e'lon qilinadi: **"Bugun bo'g'in va ularning qanday ko'chishini o'rganamiz!"**

2. Tadqiq qilish – "So'z Bo'linishi Labirinti"

Maqsad: O'quvchilar mustaqil ravishda bo'g'in ajratish qoidalarini kashf qilishlari.

O'yin:

O'quvchilarga ichida turli uzunlikdagi so'zlar yozilgan kartochkalar tarqatiladi.

Har bir o'quvchi o'z so'zini bo'g'inlarga ajratadi va sinf bo'ylab harakatlanib, bir xil bo'g'in soniga ega bo'lgan juftini topishi kerak.

Juftliklar shakllangach, ular o'z so'zlarining bo'g'inlarini tushuntiradilar va qaysi qoida asosida bo'linganini aytadilar.

Bu bosqichda o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil tekshiradilar va o'yin orqali qoidalarini tushunib olishadi.

3. Tushuntirish – "Bo'g'in Sehgari"

Maqsad: O'quvchilarga bo'g'in ko'chirish qoidalarini tushuntirish.

Tushuntirish:

O'qituvchi **"Bo'g'in Sehgari"** rolini bajaradi va doskaga turli so'zlarni yozadi. Har bir so'z bo'g'inlarga ajratiladi va quyidagi qoidalar izohlanadi:

1. Bitta harf bo'g'in sifatida ajralmaydi

☐ o'-yin

☐ o'yin

2. Undoshlar orasidan bo'linadi

☐ mak-tab

3. Qo'sh undosh bilan tugagan bo'g'inlar ajraladi

☐ Ach-chiq

4. Bir unli bo'g'in o'zicha ajraladi

☐ o-ta

O'quvchilar ham o'z misollarini keltiradilar va so'zlarni bo'g'inlarga ajratib ko'rishadi. Shu tariqa qoidalar yaxshiroq yodda qoladi.

4. Mustahkamlash – "Bo'g'in Quruvchilari"

Maqsad: O'quvchilar o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llashlari.

O'yin:

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

III son, Fevral

O'quvchilar guruhlarga bo'linadi va har bir guruhga "G'ishtlar" (bo'g'inlar yozilgan kartochkalar) beriladi.

Masalan, bir guruhga "ma", "ktab", ikkinchisiga "do'", "kon", uchinchisiga "shifokor" kabi.

Guruhlar o'z so'zlarini to'g'ri bo'g'inlarga ajratib, "so'z minorasi" quradilar.

Qaysi guruhning minorasi to'g'ri va chiroyli chiqsa, g'olib bo'ladi.

Bu bosqich o'quvchilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va mavzuni mustahkamlashga yordam beradi.

5.Baholash – "Bo'g'in Sandiqchasi"

Maqsad: O'quvchilarning mavzudan olgan bilimlarini baholash.

O'yin:

Sinf bo'ylab "Sandiqchalar" joylashtiriladi.

Har bir sandiq ichida noto'g'ri bo'g'inlarga ajratilgan so'zlar bor.

O'quvchilar sandiqchani ochib, ichidagi so'zlarni to'g'ri bo'g'inlarga ajratishlari kerak.

To'g'ri javob bergan o'quvchilar yulduzchalar yoki kichik mukofotlarga ega bo'ladilar.

Bu baholash usuli orqali o'quvchilar o'rganilgan bilimlarini real vaziyatlarda qo'llash imkoniga ega bo'ladilar.

5E metodi asosida tashkil etilgan dars o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi. O'yinlar va ijodiy mashg'ulotlar yordamida bo'g'in va bo'g'in ko'chirish qoidalarini tez va samarali o'zlashtirish imkoni yaratiladi. O'quvchilar nafaqat nazariy bilimga ega bo'ladilar, balki amaliy mashqlar orqali mustahkamlash imkoniyatiga ham ega bo'ladilar.

Xulosa: Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini zamonaviy metodlar va interaktiv o'yinlar asosida tashkil etish o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning bilimlarini samarali o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Interaktiv metodlar va innovatsion texnologiyalar orqali bolalar nafaqat nazariy bilimlarga ega bo'ladilar, balki ularni amalda qo'llash ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Shuning uchun, o'qituvchilar zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanishlari va o'quvchilarga qiziqarli ta'lim muhitini yaratishlari lozim. Natijada, boshlang'ich sinf o'quvchilari til ko'nikmalarini yanada rivojlantirib, bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanboyeva O. Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Qodirov U. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2019.
3. Vygotsky L.S. Thinking and Speech. – Cambridge, MA: MIT Press, 1986.
4. Dewey J. The Child and the Curriculum. – Chicago: University of Chicago Press, 1902.
5. Piaget J. The Language and Thought of the Child. – London: Routledge, 1959.

6. Slavin R.E. Educational Psychology: Theory and Practice. – New York: Pearson, 2015.
7. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
8. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Konsepsiyasi. – Toshkent: 2018.
9. G'ulomov S. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun interfaol metodlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
10. Bruner J. Toward a Theory of Instruction. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1966.